بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2015/HC-A/132
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތްތައް:

- ނަން: އާމިނަތު ޝާފިން
* އައިޑީ ކާޑު ނަންބަރު: A003156
* ދާއިމީ އެޑްރެސް: ހުސްނީ، މާދަނޑު/ ޏ. ފުވައްމުލައް
* މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ފިނާ، މާދަނޑު/ ޏ. ފުވައްމުލައް

- އިސްތިއުނާފާ ދެކޮޅު ފަރާތްތައް:

- ނަން : މުޙައްމަދު ސަޢީދު
* އައިޑީ ކާޑު ނަންބަރު: A045203
* ދާއިމީ އެޑްރެސް: ޕެރެޑައިސް، ދޫދިގަން/ ޏ. ފުވައްމުލައް
* މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ޕެރެޑައިސް، ދޫދިގަން/ޏ. ފުވައްމުލައް

- ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 16 ޛުލްޤަޢިދާ 1436 / 05 އޮގަސްޓު 2015
- ނިމުނު ތާރީޚް: 01 ޞަފަރު 1438 / 01 ނޮވެމްބަރު 2016

- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 408/R1C-2/2014
- ނިންމި ކޯޓު: ޏ. ފުވައްމުލަކު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ޤަޟިއްޔާގެ ބާވަތް: އެގްރިމެންޓާއި ޚިލާފުވުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 25 ޖޫން 2014
- ނިމުނު ތާރީޚް: 15 ޖެނުއަރީ 2015

- މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު: އަލީ ސަމީރު، އިސްވެރި ފަނޑިޔާރު: އަބްދުﷲދީދީ، ފަނޑިޔާރު: އަބްދުﷲ ޙަމީދު

- **ދަޢުވާގެ ހުލާސާ:**

މިއީ، ފުވައްމުލަކު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/R1C-2/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކޮށްދިނުން އެދި މާދަޑު، ހުޝީ/ ސ.ފުވައްމުލަކު އާމިނަތު ޝާނާގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބެލެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

މިޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ ފަރާތަކީ ދިގުވާނޑު، ފެހެރެއިސް/ ސ.ފުވައްމުލަކު މުޙައްމަދު ސައީދުއެވެ.

- **ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް:**

01- ފުވައްމުލަކު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/R1C-2/2014 ޤަޟިއްޔާ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ބެލިއިރު، އެޤަޟިއްޔާއަކީ، ސ. ފުވައްމުލަކު މާދަޑު، ހުޝީ އާމިނަތު ޝާނާގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ "ހުޝީ" އެވް ހިޔާ ބަންޑާރަ ގޯތީގައިވާ 3200 އަކަފޫޓުގެ ބިމުގައި ރެސްޓޯރެންޓެއް ހަދާ ހިންގުމާއި ބެހޭގޮތުން ސ.ފުވައްމުލަކު ފެހެރެއިސް މުޙައްމަދު ސައީދާއި، ސ. ފުވައްމުލަކު މާދަޑު، ހުޝީ އާމިނަތު ޝާނާއި ދެމެދު މުޙައްމަދު ސައީދަށް 09 އަހަރާއި 09 މަސްދުވަހަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް 11 މާރޗް 2008 ދުވަހު ލިޔުން އެއްބަސްވުމުގެ 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި ކުއްޔަށް ހިފިފަރާތުން ހިލާފުވެފައިވާތީ، މި އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ފަދައިން މި އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށް، މިބިން ވެރިފަރާތުން ބޭނުންވާތީވެ، މިހާރު ދެފަރާތުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައިދިނުމާ، މިބިން ވެރިފަރާތާއި ޙަވާލުކޮށް ދިނުމަށް އަދި ތަންފީޛުކޮށް ދިނުމަށް އެދި އާމިނަތު ޝާނާ، މުޙައްމަދު ސައީދުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކޮށް ހުށަހެޅުމުން ބެލުނު މައްސަލައެއްކަން އެނގޭކަމާއި،

އެމައްސަލައިގައި ބުނެދެއްވާފައިވަނީ، "ދޯނިފަރު"، ސ، ފުވައްމުލަކު މާދަދު، ހުޝީ އާމިނަތު ޝާނުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ސ.ފުވައްމުލަކު މާދަދު ހުޝީއޮތް ހިޔާ ބަނޑާރަ ގޯތީގައިވާ 3200 އަކަފޫޓުގެ ބިމުގައި ގެސްޓްހައުސްއެއް ހަދާ ހިންގުމާއި ބެހޭގޮތުން ސ. ފުވައްމުލަކު ޕްރެމިސް މުޙައްމަދު ސައީދާއި، ސ. ފުވައްމުލަކު މާދަދު، ހުޝީ އާމިނަތު ޝާނާއި ދެމެދު 2008 މާރިޗު 11 ވަނަ ދުވަހު، 09 އަހަރާއި 09 މަސް ދުވަހަށް ސ. ފުވައްމުލަކު ޕްރެމިސް މުޙައްމަދު ސައީދުއަށް "ހުޝީ" އޮތް ހިޔާ ގޯތި ކުއްޔަށް ދިނުމަށް ވެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ 12 ވަނަ މާއްދާ އާއި ކުއްޔަށް ހިފިފަރާތުން ޚިލާފުވެފައިވާކަމަށް ބުނެ މި އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ފަދައިން މި އެއްބަސްވުން ބާތިލްކުރުން، ބުނެ ވެރިފަރާތުން ބޭނުންވާތީވެ، އާމިނަތު ޝާން އާއި މުޙައްމަދު ސައީދު އާއި ދެފަރާތުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ބާތިލްކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގައިވާ ކަނޑައަޅައި، މިކަން ވެރިފަރާތައި ހަވާލުކުރުމަށް އަންގާ، ބުނެ ހުކުމްކޮށް ދިނުމަށް އެދި މުޙައްމަދު ސައީދުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރުމުން އާމިނަތު ޝާން ހުށަހަޅުއްވުމުން [illegible] މިމައްސަލައާގުޅޭ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަހަމަކަމުން، އާމިނަތު ޝާން އާއި މުޙައްމަދު ސައީދު އާއި ދެމެދުވެވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މިމައްސަލައާ ގުޅޭ [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅާ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތްނަމަވެސް، އާމިނަތު ޝާން އާއި މުޙައްމަދު ސައީދު އާއި ދެމެދުވެވުނު 2008 މާރިޗު 11ވަނަ ދުވަހު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ބާތިލްކޮށްދިނުމަށް އެދި ދައުވާކުރާ އާމިނަތު ޝާން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ [illegible] ޝަކުވާގައި، މިދެފަރާތުގެ ދެމެދު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުން [illegible] އިޖާރާގެ މައްޗަށް ބިނާވާ "ހުޝީ" އޮތް ހިޔާ ގޯތި މުޙައްމަދު ސައީދަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް އާމިނަތު ޝާން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ ކުއްޔަށްދިނުމުގެ ބާރު އެއްބަސްވުމެއްކަމާއި، މިހެންކަމުން މިއެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އާއި، މިދެފަރާތް ދެމެދުގައި ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ [illegible] ކުއްޔަށް ހިފި ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ދެމެދުން [illegible] މުޙައްމަދު ސައީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު ސައީދު އާއި އާމިނަތު ޝާން އާއި [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] އާމިނަތު ޝާން އާ

އެއްބަސްވުމުގެ 08 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ލިޔުން ހަވާލުކުރުމަށް ދަޢުވާލިބޭ މުޙައްމަދު ސަޢީދު މަސައްކަތު ކޮންޓްރެކްޓަރުން ޝަރީޢަތަށް އެނގެން އޮތްކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގެ 08 ވަނަ މާއްދާއާ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ކަނޑައެޅިގެން ހުށަހެޅުއްވައިފާކަން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވާތީއާއި، ދަޢުވާކުރާފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ދެކޮޅު ފެށިފައިވާ އެއްބަސްވުމާ ދަޢުވާލިބޭފަރާތުން ހުށަހެޅުއްވައިވާކަމަށް ބުނާ ހުރިހާ ކަންކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވުމުން، 2008 މާރޗް 11 ވަނަ ދުވަހު އާމިނަތު ޝާން އާއި މުޙައްމަދު ސަޢީދު އާއި ދެމެދު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުން ބާޠިލްކޮށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާގޮތަށް މިއެއްބަސްވުމަކީ ބާޠިލް އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ކަނޑައެޅުން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، 2008 މާރޗް 11 ވަނަ ދުވަހު އާމިނަތު ޝާން އާއި މުޙައްމަދު ސަޢީދު އާއި މިދެފަރާތުގެ ދެމެދު ވެވިފައިވާ "ހުޝީ" އެލް ޖީއާ ބަންޑާރަގޯޅި މުޙައްމަދު ސަޢީދުއަށް ކުއްޔަށްދިނުމާބެހޭ އެއްބަސްވުމުގައި، މިއެއްބަސްވުމުގެ ދެފަރާތަށް މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ލާޒިމުކުރާ އެންމެހާކަންކަން އެއްބަސްވުމުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ފުރިހަމަކޮށް މިއެއްބަސްވުމަށް އިލްތިޒާމުކުރުމަށް އާމިނަތު ޝާން އާއި މުޙައްމަދު ސަޢީދު އާއި މިދެފަރާތަށް އަންގައި މިގޮތުގެ މަތިން ޙުކުމްކޮށް މި ޤަޟިއްޔާ ނިންމައިފައެވެ." މިގޮތައިންނެވެ.

02- ފުވައްމުލަކު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/R1C-2/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިމުނުގޮތާމެދު ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޏ. ފުވައްމުލަކު މާދަދު، ހުޝީ އާމިނަތު ޝާނގެ ފަރާތުން 02 (ދޭއް) ނުކުތާއެއް ހުށަހަޅާ އިސްތިއުނާފާއި ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކަވައިފައެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއަކީ؛

- ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ، ފުވައްމުލަކު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/R1C-2/2014 ޤަޟިއްޔާގައި ޏ. ފުވައްމުލަކު ދިގުވާޑު ޖުނޭރިސް މުޙައްމަދު ސަޢީދުއާއި ޏ. ފުވައްމުލަކު މާދަދު، ހުޝީ އާމިނަތު ޝާން އާއިދެމެދު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިމާރާތް ގުދަނެއް ހިނާ ހުރިހާ ހަރުދަށް އެހެރަދަށްގެ ސައްޙަ ކޮޕީއެއް ކުއްލިއަވަހާ ފަރާތުން ކުއްޔަށްދިން ފަރާތަށް ދޫކޮށްލެވުނުކަމަށް ބަލާނީ ކޮންޓްރެކްޓާ އެކަން ފުރިހަމަކޮށްފި ދުވަހު،

އަދި މިއުއްބަސްވުމުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި އިމާރާތް ހެދުމަށްހިނގާ ހަރަދު ޝަރުޢީ ކޯޓެއްގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާނަމަވެސް މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ނުހިނގަނިސް އެކަން ހިނގިކަމަށް މިދަޢުވާރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ދެހެކިވެރިންގެ ހެކިބަހުން މިދަޢުވާރައްދުވާ ފަރާތުން އުއްބަސްވުމާއި ޚިލާފު ވެފައި ނުވާކަން ސާބިތުވާކަމަށް ފުވައްމުލަކު ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން މިމައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 142 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުގައި ހިޔާލުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ބެލެން ހުރަހެއް ނެތްކަމެވެ.

- ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ފުވައްމުލަކު ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/R1C-2/2014 ޤަޟިއްޔާގައި ސ ފުވައްމުލަކު ޕެރަޑައިސް ދިރުވާޒު މުޙައްމަދު ސައީދު އާއި ސ. ފުވައްމުލަކު މާދަރު، ހުސީ އާމިނަތު ޝަކީރާ ދެމެދު ވެވިފައިވާ އުއްބަސްވުމުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތައި މުލިން ހިފާފަން މިދަޢުވާ ރައްދުވާ ސ.ފުވައްމުލަކު ދިރުވާޒު ޕެރަޑައިސް މުޙައްމަދު ސައީދު އަމަލުކޮށްފައިވާކަން މިދަޢުވާރައްދުވާ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބަޔާންކޮށްދީފައި ވަނިކޮށް އެކަމުގެ މައްސަލަ ރިޢާޔަތްކޮށްނުދީ މިމައްސަލަ ފުވައްމުލަކު ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 19 ވަނަ މާއްދާއާއި 20 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށްކަމަށްވުން ކަމަށް ބެލެން ހުރަހެއް ނެތްކަމެވެ.

03- ފުވައްމުލަކު ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/R1C-2/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކޮށްދިނުން އެދި ސ. ފުވައްމުލަކު މާދަރު، ހުސީ އާމިނަތު ޝަކީރާގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި، އެއްނުކުތާތަކާއި ގެނެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބެލުމަށްފަހު އަންނަނިވި ކަންތައްތަކަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

(ހ) ފުރަތަމަކަމަކީ، " ފުވައްމުލަކު ދޫނާ އާމިނަތު ޝަކީރާގެ " ހުސީ" ގޯތިގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށް އެޅުމަށް އެގޮތް ކުއްޔަން ދޫކުރުމުގެ އުއްބަސްވުން" މިނަމުގައި ސ. ފުވައްމުލަކު މާދަރު، ހުސީ އާމިނަތު ޝަކީރާ އާއި ސ.ފުވައްމުލަކު ދިރުވާޒު، ޕެރަޑައިސް މުޙައްމަދުގެ ސައީދު އާއި

ދުވަހު 11 މާރިޗް 2008 މިދުވަހު އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވާކަމާއި، މިއެއްބަސްވުމުގެ 1 ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން މިއެއްބަސްވުމަކީ އާމިނަތު ޝާނާގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ސ. ފުވައްމުލައް މާދަޑު، ހުސްނިޔާ ކިޔާ ބަނގާރަ ގޯތީގައިވާ 3200 އަކަފޫޓުގެ ބިމުގައި ރެސްޓޯރަންޓެއް ހަދާ ހިންގުމަށް 09 އަހަރާއި 09 މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް މިދެފަރާތުގެ މެދުގައިވާ އެއްބަސްވުމެއްކަން އެނގެން އޮންނައިރު، މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ދައްކަން ރައްދުވާގޮތަށް އާމިނަތު ޝާނާގެ ފަރާތުން ފުވައްމުލަކު ރެސްޓޯރަންޓްގައި ދަޢުވާ އުފުލާފައިވަނީ އިސްތިޢުމާލުކުރުން އެއްބަސްވުމުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް ސަރީޙު ޚިލާފުވެފައިވާކަން ބަލާ، މި އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ފަދައިން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށް، މިކަން އާމިނަތު ޝާނާ ބޭނުންވާތީވެ، މިހާރު ދެފަރާތުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ ބާޠިލު އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާ ދެއްވާ، މިކަން ހުސްކޮށް އާމިނަތު ޝާނާ އާއި ހަވާލުކުރުމަށް މުޙައްމަދު ސަޢީދަށް އަންގައި ދިނުމަށް އެދިގެން ކަން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، އެހެންނަމަވެސް މިމައްސަލައާއި ގުޅިގެން އާމިނަތު ޝާނާގެ ފަރާތުން ސ. ފުވައްމުލަކު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ދީފައިވާ ބަޔާނުގައި، މިދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 08 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިމާރާތް ހެދުމުގެ ހަރަދު ބަޔާންކޮށްދޭ ސަފުޙާ ކޮޕީއެއް އާމިނަތު ޝާނާ އަށް ދޫކޮށްދީފައިނުވާކަން ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް ވިޔަސް، އެކަން މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ފުރިހަމަކޮށްފައި ނެތްކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގެ 09 ވަނަ މާއްދާގައި، އިމާރާތަށް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ކުރާ ހަރަދު 09 އަހަރާއި 09 މަސްދުވަހުގެ ކުއްޔަށްވުރެ ބޮޑުވެގެން ނުވާނެކަމަށް އޮންނައިރު، ކުއްޔަށް ހިފި މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން މިއަށްވުރެ ބޮޑު އަގެއް އިމާރާތަށް ހަރަދުކުރިނަމަވެސް އެކަމަކީ އާމިނަތު ޝާނާގެ ފަރާތުން ޒިންމާވާންޖެހޭކަމެއްކަމަށްނުވާކަމާއި، އަދި އެއްބަސްވުމުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި އިމާރާތް ހެދުމަށް ހިނގާ ހަރަދު ޝަރުޢީކޯޓެއްގައި ރަޖިސްޓަރީ ކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެކަންވެސް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ކޯޓުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިނުވާކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގެ 18 އަދި 20 ވަނަ މާއްދާގައި އިތުރު އެހެން އެއްބަސްވުމަކާ ބާރުލިބޭގޮތަށް ތަރުތީބުން އަދި މުއްދަތަށް ނުވަތަ ވަކި ފަރާތެއް ކުއްޔަށްދިނުމަކީ ނުކުރާ މާއްދާތަކެއް ހުރިކަމުގައިވިޔަސް މިދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ ބާޠިލު އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާ ސަބަބުތަކެއްކަމުގައި ބުނެފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ނ) ދެވަނަ ކަމަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު:4/91 (ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި އެމާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި 2 ވަނަ ނަންބަރާއި އެމާއްދާގެ (ށ) އަދި އެޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބެލުމުން، ދަށުކޯޓުތަކުގެ ދުސްތޫރުގައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ބާރުލިބިފައިވާ ކޯޓުބާރަށްތަކުރާކަމުގައިކަން ބަޔާންކުރައިވާކަމުގައި، މިގޮތުން އެބާރުތަކާގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު، އެގޮތުން ބަޔާންކުރާ ވާޖިބުތަކާއި އެކަން ޝަރުޢީގައިވާ ކަމަކަށް ނިސްބަތްކުރުމުގައި ރަޖިސްޓަރުކުރަނީ އެގޮތުން ހައިކޯޓުގެ ބަޔާންކުރާ ދަށުކޯޓުތަކާއިގެ ޤަރާރުތަކެއް އިސްތިއުނާފު ހައިކޯޓުގެ ބަޔާންކުރާ އަމިއްލަ ވާޖިބުތަކެއް ގާނޫނީ ހައިކޯޓުގެ ޙަވާލުވެވަޑައިގަތުމުން އެގޮތުން ހަމަހިފަހައްޓައިދެވޭ ހައިކޯޓުގެ ބަޔާނުގައި ހުރުމާއެކު، ތަފާތުވާ ދެކުލަވަރު ހުކުމެއްގެ ބޭރުގައި، ދެކޯޓުގެ ހަމަހަމަކަމުގެ ގަވާއިދުތަކާއި ހައިކޯޓުގެ ހުރިހާ ވާޖިބުތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާ ޚާއްޞަކަމަކީ ހައިކޯޓަށް ބަރަބަރުކަމާއި ހައިކޯޓުގެ ބަޔާނުގެ ބަރުވަރުކުރުމާއި ޤަރާރަކީ ޤާނޫނީ ކަމެއް، ނުވަތަ ހައިކޯޓުގެ ބަޔާނުގެ ޤާނޫނުކުރާ ކަމެއްކަމާއެކު، އިޖުރާއަތު ހައިކޯޓުގެ ބަޔާނުގައި ދަށުކޯޓުގެ ދުސްތޫރުގައިވާ ހިމެނިގެންވާ ބަލަމުވާނެ ކަމަށާއި ޤާނޫނީ ބަޔާނުގައިވާ ޤާނޫނެއް ހިމެނިގެން ނުވާކަމަށް ގޮތްތައް ބޭނުންކުރުމުގެ ނުކުތާތައް މިކަމަށް ސާބިތުވެއްޖެއެވެ. އެގޮތުން ގާނޫނީ ކަންތައް ދުސްތޫރީ ގޮތުން މަޝްވަރާކޮށް މިކަމާއި ޤާނޫނީ ކަމެއް ނުވަތަ

ޑޮކްޓަރު ސްރީލާގެ ގޮތުން ދުސްތޫރީ ގޮތުގައި މިދިޔަ ދެކޮޅު މިކަމަކީ މިކަމުގެ ބަޔާނެއް ވާނެ ޤާނޫނުގެ ކަމަށް ބަޔާންކުރުމުގައި ދުސްތޫރީ ނަޒަރު، މިވަނީ ދުސްތޫރާއި މުހިންމުކަން ދުސްތޫރުގެ ބަޔާންކުރައްވާފައި، ބައިނަލްއަޤްވާމީ ދުސްތޫރާއި ދުސްތޫރީ ގޮތުގައި ހިމެނުމަށް ތަފާތުގައިވާ ދުސްތޫރީ ކަންކަމުގެ، ދުސްތޫރުގެ ބަރަބަރުކޮށް ބައިނަލްއަޤްވާމީ ދުސްތޫރު ހައިކޯޓުގައި ޤާނޫނުގެ ބަޔާނާއި ބަރުވަރަށްވުރެ އިދާރީ ދުސްތޫރީ ގޮތުން ގާނޫނުތައް ދެކޮޅުގެ ވާޖިބެއް ދުސްތޫރީ މައްސަލައެއް ނިޔާކުރުމުގެ ބާރު ހައިކޯޓަށް ނެތްކަމަށް ނިންމައި ފާސްކޮށްފައިވާ ޤަރާރު ބަދަލުކުރުމުގެ އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ފޯރމް، ހައިކޯޓުން ބަލައިގަތުމަށް ނިންމައި.

(ނ) ތިންވަނަކަމަކީ، މުޙައްމަދު ސަލީމު އާއި އާމިނަތު ޝާން އާއި ދަރިފުޅު ފަޒީން އިޝާރާތްކުރެވުނު އެއްބަސްވުމަށް ބެލުމުން، މުޙައްމަދު ސަލީމު ކުއްޔަށް ހިފެހެއްޓި އިމާރާތް ކުއްޔަށް ހިފެހެއްޓި މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން އާމިނަތު ޝާން އަށް ވަކިކުރުވޭނީ އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަމެއް ހިނގާ އެކަން ޙައްލުނުވުމުން ކަމަށް މިދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އެމާއްދާގައި ބަޔާންކުރާގޮތުން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވިދާނެ ސަބަބުތަކަކީ އިމާރާތުގެ ކުލި މުޙައްމަދު ސަލީމުގެ ފަރާތުން މަހުން މަހަށް ނުދައްކާ 03 މަސް ފުރިހަމަވާ އާމިނަތު ޝާނުގެ ފަރާތުން ކުލި ދެއްކުމަށް އަންގައި ކުލި ނުދެއްކުމާއި އިސްލާމްދީނާ ޚިލާފު ކަންތައްތަކެއް އިމާރާތުގެ ތެރޭގައި ހިންގުން ނުވަތަ އެފަދަ ކަންތައްތަކަށް ހިތްވަރުދިނުމަށް ކަންތައްތަކެއް ހިންގުމާއި، އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުމާއި، އިމާރާތަށް ގެއްލުންދިނުމަށް ކަންތައްތަކެއް ތަކުރާރުކުރުމާއި ވީބީ ގެއްލުން ޢަމަލުތަކުގައި އާމިނަތު ޝާނުގެ ފަރާތުން އެންގުމުން އެކަން ތަކުރާރު ނުކުރުމަށްކަން އެނގެން ޤާނޫނީ މިމައްސަލައިގައި އާމިނަތު ޝާނުގެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވަރަކަށްކަން ހުށަހެޅުން ޝަރީޢަތަށް އަދި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބެލުމުން، އިމާރާތަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުލި މުޙައްމަދު ސަލީމުގެ ފަރާތުން މަހުންމަހަށް ނުދައްކައި 03 މަސް ފުރިހަމަވެގެން އާމިނަތު ޝާނުގެ ފަރާތުން އެކަން މުޙައްމަދު ސަލީމަށް އެންގިކަން އަދި އެފަދައިން އެންގުމުން ކުލި ދައްކާފައިނުވާކަން މުޙައްމަދު ސަލީމުގެ ފަރާތުން އިޢުތިރާފުވެފައިވާކަން އެނގެން ނެތުމާއި މީގެ އިތުރުން އިސްލާމްދީނާ ޚިލާފު ކަންތައްތަކެއް އިމާރާތުގެ ތެރޭގައި ހިންގުމަށް ނުވަތަ އެފަދަ ކަންތައްތަކަށް ހިތްވަރުދޭ ކަންތައްތައް މުޙައްމަދު ސަލީމު ހިންގިކަން އަދި އިމާރާތަށް ގެއްލުމެއްލިބި އެކަން ތަކުރާރުކޮށްފައިވާކަން އާމިނަތު ޝާނުގެ ފަރާތުން މުޙައްމަދު ސަލީމަށް އެންގިކަން އެނގެންނެތްކަމެވެ.

(ރ) ހަތަރުވަނަކަމަކީ، އާމިނަތު ޝާން އާއި މުޙައްމަދު ސަލީމު އާއި ދަރިފުޅު ފަޒީން އިޝާރާތްކުރެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން، އެއްބަސްވުމާއި މުޙައްމަދު ސަލީމުގެ ފަރާތުން ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރަން ހުށަހެޅުން ހުއްދަ ސަބަބެއްކަމުގައި، އެހެންނަމަވެސް އެމާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުން އެސަބަބަކަށްޓަކައިވެސް އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުން ހުއްދަވާނީ އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވަނީ މުޙައްމަދު ސަލީމުގެ ފަރާތުން ބަޔަކަށް ކަން ސާބިތުވާނަމައި އަދި، އެއްބަސްވެފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަމެއް ހިނގާ އެކަމެއް ޙައްލުނުވުމުންކަން އެނގެންވާނެއެވެ،

މިގޮތުން ބަލާއިރު، އާމިނަތު ޝާންގެ ފަރާތުން އެއްބަސްވުން ބާތިލުކުރަން ބޭނުންވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި މިދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 08 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިމާރާތް ހެދުމުގެ ޒަމާނު ބަޔާންކޮށްދީ ސަބަބަކާ ނުލައި އާމިނަތު ޝާން އަށް ދޫކޮށްލެވޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، އެކަން މުއްދަތު ސަޕްލައިގެ ފަރާތުން ފުރިހަމަކޮށްފައި ނުވުމާއި އެއްބަސްވުމުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި އިމާރާތް ހެދުމަށް ހިނގާ ޒަމާނު ޝަރުޢީކޮށްދީގައި ރަޖިސްޓަރީ ކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވުމާ އެކަން ކޮންފަދަ ނުލިބިޔާ އެއްބަސްވުން ބާތިލުކުރަން ޖެހޭ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމަށް ބެލެވިފައިވާތީ، މިދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އެއްބަސްވުން ވެފައިވަނީ 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކަމަށްވާއިރު، އިސްލާހުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުދިނުމުގެ އެކުއްޔަން ހޯދަން އާމިނަތު ޝާންގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާކަން ސާބިތުވާން އޮތީ 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައިކަމާއި، މިގޮތުން މުއްދަތު ސަޕްލައިގެ ފަރާތުން އާމިނަތު ޝާން އާއި ޙަވާލުކުރަމުން މުއްދަތު ސަޕްލައިގެ ވަކިސަޕްލައިކަމާއި ކުރިއަށްދާނޭގައި އެހެންނަމަވެސް އެޖިޔުމުގެ ކޮޕީ މުއްދަތު ސަޕްލައިގެ އަތުގައި އޮޕީ އެޖިޔުމުގެ ކޮޕީ މުއްދަތު ސަޕްލައިގެ އަތުގައި ބެހެވުން ބޭނުމުންކަމަށް މުއްދަތު ސަޕްލައިގެ ބޭނުންކަމާއި އަދި މިގޮތަށް މިކަން ހިނގިކަމަށް ފުރަތަމަ ގެޓަށްސްޓޭޓް ކޮމަށް ޕާސްޕޯޓުކުރުން ހުކުމް ހުކުމްސްޓީފައިވާތީ، މިޖުޔުން އާމިނަތު ޝާން އަށް ދިނުމަށް މިހާރުވެސް މުއްދަތު ސަޕްލައިގެ ފަރާތުން އިންކާރުނުކުރާކަން އެނގޭކަމާއި، މިގޮ އިތުރުން އިސްލާހުކުރުމުގެ ޖިޔުން ދިނުމަށް މުއްދަތު ސަޕްލައިގެ ފަރާތުން ކުރިންވެސް އިންކާރުކުރިކަން ސާބިތުވާގޮތަށް ހުކުމްކުރެވުނު އާމިނަތު ޝާންގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިވާ، އެޖިޔުން ނުލިބޭތީ ނުވަތަ އެޖިޔުންކޮށްގައި ރަޖިސްޓަރީ ނުކުރެވުނު އެކަން ކޮށްދޭން ބަލާއިރު ބައްޔަންކޮށްފައިވާ މިއެއްބަސްވުމާ ގުޅޭ އެއްބަސްވުން ވުޖޫދަށް އައިތާ 05 އަހަރުގެ ކުރީއަށް ހިނގާދިޔަ ތެރޭގައި އެކަހަލަ ގޮތަކުން މަސައްކަތްތަކުގެ ކޮންމެވެސް ތަނުފީފައިވާކަން އެނގެން ނެތްކަމާއި، މިދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ތަޢުލީމާތުގައި، އެއްބަސްވުމަކީ ގެދޮރުވެރިވާ މުއްދަތުތަކާއި މަސައްކަތުގެ ވަގުތުގެން ހުރި އިސްވެ ފާހަގަކުރުމާއެކު ބައްޔަންކޮށްފައިވާ މަސްއަލަ ބަލަމުން، އާމިނަތު ޝާން އާއި މުއްދަތު ސަޕްލައި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްއެއްބަސްވުމަކީ އެއްބަސްވުމުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާއި 10 ވަނަ މާއްދާއާއި އަދި އެއްބަސްވުމުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި މުއްދަތު ސަޕްލައިގެ ފަރާތުން ޚިލާފުވެފައިވާކަމަށް ބަލާ އެއްބަސްވުން ބާތިލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތައް ނުވާކަމަށް މިމަސައްކަތުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންނަށް އެއްބަސްވުވުނެވެ.

ވީމާ، އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ކަންކަން އެފަދައިން ހުރުމުން، މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ދެކެނީ، ފުވައްމުލަކު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/R1C-2/2014 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭފަދަ ސަބަބެއް ނެތްކަމުގައެވެ.

- <u>ހުކުމް</u>

ދެންފަހެ، އިސްތިއުނާފުގައި ސަބަބުތައް އެފަދައިން ހުރުމުން، ފުވައްމުލަކު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/R1C-2/2014 ޤަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމް އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ޏ. ފުވައްމުލަކު ގަދަރު، ހުސްނޫ/ އާމިނަތު ޝަހާނާގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެޤަޟިއްޔާގައި ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމަށް ބަދަލުގެނައުމަށް ޢަރުޟު ނެތްކަމަށް މި ޤަޟިއްޔާބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި އެޢަރުޟު ބާޠިލް ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.